

वा० रा ०

॥ ४२ ॥

शारीरः शरीरव्याधिजः संतापः मानसो मनोनिष्ठाधिजो भितापः ॥ न बाधत इत्यत्र काकुः ॥ कुत एतत्तत्राह ॥ दुर्लभं हीति ॥ मनुष्यशरीरस्य पापपुण्यारब्धत्वादिति भावः ॥ १३ ॥ भ्रते शत्रुघ्ने वा मातृणां मम मातृषु वा किञ्चिदशुभं न पश्यति कच्चिदित्यन्वयः ॥ १४ ॥ कुपिते अतोपेण वचनाकरणाद्वा ॥ १५ ॥ यतो मूलं यन्मूलमित्यर्थे आर्पमेतत् ॥ प्रादुर्भावं जन्म यत्कारणकं पश्येत् जानीयात् तस्मिन्प्रत्यक्षे देवते सति तस्मिन्कथमानुकूल्येन न वर्तेतेत्यर्थः ॥ १६ ॥ ते संबंधसामान्ये पृथी ॥ त्वयाभिमानात् गर्वान्मम

शारीरो मानसो वापि कच्चिदेन न बाधते ॥ संतापो वा भितापो वा दुर्लभं हि सदा सुखं ॥ १३ ॥ कच्चिन्न किञ्चिद्भ्रते कुमारे प्रियदर्शने ॥ शत्रुघ्ने वा महासत्त्वे मातृणां वा ममाशुभं ॥ १४ ॥ अतोपयन्महाराजमकुर्वन्वापि तुर्वचः ॥ मुहूर्तमपि नेच्छेयं जीवितुं कुपिते नृपे ॥ १५ ॥ यतो मूलं नरः पश्येत्प्रादुर्भावमिहात्मनः ॥ कथं तस्मिन् न वर्तेत प्रत्यक्षे सति देवते ॥ १६ ॥ कच्चित्ते परुषं किञ्चिदभिमानात्पितामम ॥ उक्तो भवत्यारोपेण येनास्य लुलितं मनः ॥ १७ ॥ एतदा च क्ष्वमे देवितत्वेन परिपृच्छतः ॥ किन्निमित्तं मपूर्वायं विकारो मनुजाधिपे ॥ १८ ॥ एवमुक्ता तु कैकेयी राघवेण महात्मना ॥ उवाचे दंसु निर्लज्जा धृष्टमात्महितं वचः ॥ १९ ॥ न राजा कुपितो रामव्यसनं नास्य किञ्चन ॥ किञ्चिन्मनो गतं त्वस्य त्वद्भयान्नानुभाषते ॥ २० ॥ प्रियं त्वामप्रियं वक्तुं वाणीनास्य प्रवर्तते ॥ तदवश्यं त्वया कार्यं यदनेन श्रुतं मम ॥ २१ ॥ एष मत्स्यं वरं दत्त्वा पुरामामभिपूज्य च ॥ स पश्चात्तप्यते राजायथाऽन्यः प्राकृतस्तथा ॥ २२ ॥ अतिमृज्य ददानीति वरं मम विशांपतिः ॥ स निरर्थं गतजले संतुं बंधितुमिच्छति ॥ २३ ॥ पिता परुषमुक्तोऽथ वा भवत्या कोपेन किञ्चिन्निमित्तकोपेन परुषमुक्तो येनास्य मनो लुलितं कलुषितं दुःखितो क्तिवा दधिकपदत्वादिनदोषः ॥ १७ ॥ १८ ॥ सुनिर्लज्जा पत्युरेवं विधक्केशकरणलज्जारहिता ॥ धृष्टं प्रत्यक्षतो वनं गच्छेत्प्रेतं रूपं ॥ १९ ॥ मनो गतं त्वदप्रियकरमिति शेषः ॥ २० ॥ तदेवाह ॥ प्रियमिति ॥ श्रुतं प्रतिज्ञातं ॥ तदप्रियमपि त्वया वश्यं कार्यं ॥ यदि पितृभक्तोऽसीति शेषः ॥ २१ ॥ किंतवाह ॥ एष इति ॥ अभिपूज्य तेनैव वरदानेन पश्चात्प्रतिज्ञातवरदानकाले २२ ॥ अतिमृज्य प्रतिज्ञाय गतजले नद्यादौ ॥ दानस्य पूर्वमेव दत्तत्वात्तद्विषयव्यवहारपरिहारचिन्ताव्यर्थेत्यर्थः ॥ २३ ॥

अ० का०

॥ ४२ ॥